

„Onbetwistbaar vindt men er de sprekendste bewijzen voor eene vermenging van de bestanddeelen eener vorige wereld, welke de schepping der tegenwoordige wereld moet zijn voorafgegaan. Men vindt in de steenstof, welke er onophoudelijk uit den berg gedolven wordt, evenals in de ingewanden van menig ander gebergte, overblijfselen van schepselen, welker soort in de tegenwoordige wereld onbekend is en nimmer eenig bestaan in dezelve schijnt te hebben gehad. Schepselen, welke gevolgelijk niet in die steenstof besloten kunnen zijn geworden, dan bij de verkeerung van een vroegere wereld, door zulk eene botsing van die wereld tegen eene staartster, als van tijd tot tijd menig zonnestelsel in wanorde brengt.”

Zooals men ziet, wist men 100 jaar geleden nog niet goed raad met de fossielen.

De heer Kortebos deelt mede, nu reeds voor het 4e jaar exemplaren te vangen van *Acidalia herbariata*. Bij de eerste mededeeling (zie Maandblad no. 5, 1938, blz. 48) wilde men 't dier niet als inheemsch beschouwen, maar spr. vraagt zich af: „Wanneer dan wel?” Tegen donker komen ze het huis binnen vliegen en zoo tusschen 11 uur—half twaalf zitten ze tegen 't witte plafond. Ook 's morgens zitten ze er nog en spr. vraagt den aanwezigen, eens op dit diertje te letten. Komt 't nu alleen in mijn woning voor? Verder vertelt spr., dat hij vlinders trachtte te vangen op licht, maar om niet te veel te doen uitstralen, gebruik maakte van blauw licht. Het viel hem op, dat dit licht de vlinders zeer onrustig maakte. Ze werden er „wild” van.

De heer Rijk zegt, dat Mac Gillavry kort geleden daarover een stukje schreef in de Entomologische Berichten, wat we hier overnemen.

Het aanlokken van insecten door licht.

Het gevoelig zijn van 's nachts vliegende insecten voor licht, is een bekend verschijnsel. Van deze eigenschap plegen de lepidopterologen veel te profiteren. Deze gevoeligheid bevat echter nog steeds problemen.

Dezer dagen zag ik twee artikelen, die mij voor dit vraagstuk van belang schijnen. Het eene is van K. Strohmaier in „Aus der Heimat” (Jaargang 52, Heft 1, Jan. 1939, p. 27). Het vermeldt, dat in de gemeente Wendlingen men een vijftal lampen geplaatst heeft, die een groenachtig licht geven. Dit zg. „Mischlicht”, dat tevens stroombesparend is, blijkt in zeer sterke mate aantrekkingskracht op vlinders uit te oefenen, en wel van 22 uur 's avonds tot de morgenschemering. De schrijver geeft een groote lijst van zodoende gevangen vlinders.

Een dergelijke voorkeur voor licht van bepaalde kleur, vindt men ook in het tweede door mij geziene artikel. Dit is een waarneming van Geo. P. Engelhardt in het Decemnummer 1938 van het Bulletin of the Brooklyn Entomological Society (Vol. III, No. 5, p. 223): „An Incidental Observation on Phototropism”.

Deze zag in Seattle (Wash.) 's avonds elf uur, 26 Juni 1938, dat, terwijl de heele stad van licht straalde, één winkel-verlichting, van blauw neonlicht, een ontzaglijke massa vlinders aantrok. Alle voorwerpen en voorbijgangers in den kring van dit licht, werden onmiddellijk door vlinders bedekt. In hoofdzaak, maar niet uitsluitend, waren het een *Malacosoma spec.* en *Stilpnotia salicis*. Hij meent, dat, waar in den laatsten tijd gerapporteerd wordt, dat vlinders minder dan vroeger op licht afkomen, het de moeite waard zou zijn met blauwe lichtfilters te werken, wanneer men, hetzij voor de vangst, hetzij voor verdelging alleen, van lichtvallen gebruik wil maken.

Hier zou ik willen vragen: Is een dergelijke vermindering van aantrekkingskracht van het licht en omgekeerd, vermeerderde aantrekkingskracht door licht van bepaalde samenstelling, ook wel eens bij ons geconstateerd?

Een groen licht, dat mij doet denken aan de lampen van Wendlingen, zag ik uit den trein op een kruispunt van het dorp Heilo. Ik was echter nog niet in de gelegenheid om te controleeren of dat licht ook een dergelijken wonderbaarlijken invloed op de vlinders heeft.

Misschien kunnen onze ingenieurs-lepidopterologen ons nader licht geven over dit lichtvraagstuk.

De heer Waage zegt, dat blauw licht vliegen afschrikt, waarom men dan ook in veestallen wel glas van deze kleur aanbrengt. Echter moeten we oppassen, want blauw licht kan zoo totaal verschillend zijn, zoodat vergelijkingen gevaarlijk zijn. De kleur blauw zal telkens geanalyseerd dienen te worden.

Nadat bepaald was de volgende maand de jaarvergadering te houden en deze te laten aanvangen om half zes, wordt de vergadering gesloten.

In memoriam Dr. R. Leruth

Als vrienden en medewerkers hebben Dr. Leruth en ik sedert 1932 elkander vele diensten bewezen. Maar één dienst heeft hij mij nooit gevraagd, en ik zelf heb evenmin ooit vermoed in de gelegenheid te zullen komen, hem dien te bewijzen, nl. 'n woord tot zijn nagedachtenis te spreken in een vergadering van ons Genootschap, waarvan hij sedert Januari 1933 lid was.

Onder de tegenwoordige buitengewone omstandigheden beschik ik niet over alle noodige biografische gegevens. Vermoedelijk is Leruth omstreeks 1910 te Luik geboren. Voor enkele jaren verhuisde hij van daar met zijne ouders naar Hermalle bij Argenteau. Sinds September 1939 was hij onder de wapenen en werd kort na 10 Mei 1940 bij Gent zwaar aan het hoofd gewond; in een

lazarèt opgenomen overleed hij aldaar enkele weken later. Hij bekleedde den rang van luitenant in 't Belgische leger. ¹⁾

Ik bepaal mij derhalve tot het schetsen van de wetenschappelijke loopbaan van den overledene, aan de hand van een 60-tal brieven, die ik sedert 1932 ontving en grotendeels bewaard heb.

Zijn eerste brief aan mij is gedateerd Luik 12 Sept. 1932. Leruth had toen zijn eerste studiejaar aan de Luiksche hogeschool voltooid en vroeg of ik zijn cavernicole Phoriden wilde determineren. Hij had reeds twee artikelen gepubliceerd, 't eerste over: „Une nouvelle station Moustérienne à Engihoul” door hem ontdekt, het tweede als „Note préliminaire sur la faune cavernicole de Belgique”. Beide waren verschenen in: Les chercheurs de la Wallonie (Soc. Belge d'études géologiques et archéologiques, t. X (1931)). Met het verzamelen van grottendieren moet Leruth in 1929 of nog vroeger begonnen zijn. Dat hem in België anderen daarin waren voorgegaan, schijnt hem op dat oogenblik nog onbekend geweest te zijn. Ik wees hem derhalve op de door Dr. Michel Bequaert en mij onder den titel: „Exploration biologique des cavernes de la Belgique et du Limbourg hollandais” uitgegeven serie van 12 „Notes” en stelde hem voor onze medewerker te worden, waarbij ik beloofde, hem op alle wijze bij zijn onderzoekingen behulpzaam te zijn. Hij antwoordde:

Luik, 26. IX. 1932... Depuis longtemps déjà, je rêve de faire pour nos pays et en plus petit ce que depuis longtemps, on a fait en France en plus grand, à savoir, réunir sous un même titre général, voire même, si c'était possible, dans un même périodique, tous les travaux se rapportant à la faune cavernicole. C'est donc assez dire si votre proposition m'enchanté et je vous remercie d'avoir pris cette initiative... Je suis donc très heureux et fort honoré de devenir votre collaborateur dans ces recherches.

Van mijn aangeboden hulp maakte hij, voorzeker niet tot mijn spijt, een veel ruimer gebruik dan ik gedacht had. Hetzelfde jaar nog had ik al op tien lange brieven met vragen en wenschen van allerlei aard te antwoorden. Telkens weer werd ik getroffen door het enthousiasme van mijn nieuwen medewerker, zijn energie en zijn omzichtigheid. Hij was een beginneling in 't vak, maar volstrekt geen knoeier. Zijn methode was van 't begin af aan perfect. Hij drong er vooral op aan, dat al zijn vondsten uitsluitend door specialisten gedetermineerd zouden worden en ging daarin zoo ver, dat ik meende hem voor overdrijving te moeten waarschuwen. Hij antwoordde:

Luik, 10. I. 1933... Certes, vous avez raison, j'ai peut-être trop tendance à faire déterminer mon matériel par les spécialistes; mais vous me comprendrez quand je vous dirai que ceci n'est qu'un cas particulier d'une tendance exagérée peut-être à la prudence qui est un des traits de mon caractère. Il faut ajouter à cela que j'ai vu si souvent de bons savants se tromper pour ce

qui n'est pas absolument leurs spécialité que forcément, ma prudence ordinaire s'en est encore accrue...

Ook later heeft Leruth steeds aan dit beginsel vastgehouden, alle teleurstellingen ten spijt, en zeer tot zijn voordeel en wetenschappelijke verdienste: want juist de vaak met zeer veel moeite verkregen medewerking der specialisten heeft gemaakt, dat zijn opgaven buitengewoon betrouwbaar zijn, en dat vele interessante en nieuwe feiten aan het licht kwamen, die anders onbekend zouden gebleven zijn:

Luik, 28. X. 1934... Il est bien regrettable que trop de chercheurs, pourtant consciencieux à d'autres points de vue, ne se donnent pas la peine de confier leur matériel aux meilleurs spécialistes du moment. Je sais bien que ce n'est pas toujours chose facile, mais enfin, à quoi sert-il d'introduire dans la science autant d'erreurs? Actuellement que l'on se base beaucoup sur la répartition géographique, la présence ou l'absence d'une espèce en tel ou tel endroit a son importance, et si par suite d'une erreur de détermination on introduit une forme dans une région où elle n'existe pas, on risque fort de faire commettre des erreurs beaucoup plus graves à celui qui s'en servira dans une étude d'ensemble. C'est pourquoi il me paraît que l'on doit prendre le maximum de garantie dans ce domaine. Evidemment nul n'est à l'abri d'une erreur, mais il faut les réduire au strict minimum.

Ik gewaagde van teleurstellingen. Het verzamelen en bestudeeren van een speciale fauna heeft zijn bijzondere charme, maar wanneer deze fauna uit dieren samengesteld is, die tot de meest uiteenlopende afdeelingen en orden van 't dierenrijk behoren, dan zijn de moeilijkheden om alles zorgvuldig gedetermineerd te krijgen, gewoonweg enorm. Op vele brieven aan specialisten kreeg Leruth eenvoudig geen antwoord, door anderen werd hij afgewezen of met een kluitje in 't riet gestuurd. Zoo werd vaak het volhardingsvermogen van den jeugdigen onderzoeker op een zware proef gesteld. Maar: labor improbus omnia vincit! Leruth liet zich niet afschrikken. Als hij maar bereiken kon, dat hij zijn materiaal mocht opsturen, ook zonder dat de ontvanger zich tot bewerking daarvan verplichtte, dan was hij ver genoeg. Steeds weer ondervond hij, dat dan het door hem verzamelde en keurig verzorgde materiaal de belangstelling en dikwijls genoeg het vak-enthousiasme der heeren specialisten gaande maakte, omdat zij daarin vaak hoogst zeldzame en bijna legendaire soorten terugvonden of nieuwe soorten en genera ontdekten en belangrijke publicaties konden samenstellen. In 1935 kon Leruth mij schrijven:

Luik, 7. V. 1935... Si je reçois jamais au même moment tous les manuscrits qu'on m'a promis, je crois que je serai enterré sous les papiers.

Door taaie volharding is het Leruth gelukt, ten slotte al zijn materiaal, dat soms honderden en duizenden exemplaren van een bepaalde dieren-groep bevatte, nauwkeurig gedetermineerd te krijgen. Alleen maar met de Collembolen heeft hij ongeluk gehad. Het is zelfs onbekend waar ze gebleven zijn. De bewerking daarvan had Dr. Bonnet van 't Museum van Madrid op zich genomen, hij had meer dan 400 mikroskopische preparaten gemaakt en zou weldra met een omvangrijke determinatielijst gereed komen, toen de Spaansche burgeroorlog uitbrak en Bonnet, die tot de partij van de roode regeering behoorde, eerst naar Frankrijk en dan naar Mexico moest vluchten. Voor ons was hij sedert 1936 niet meer te bereiken...

Wat het verloop en de successen van Leruth's universitaire studies betreft, kan ik met de volgende uittreksels uit zijn brieven volstaan:

Luik, 11. VII. 1933... Me voici en vacance (J'oublie de vous dire que j'ai obtenu une distinction dans mes examens) et j'espère consacrer le plus de temps possible à mes petits cavernicoles. Je suis fort fatigué à la suite de mes examens et je dois donc me reposer deux ou trois jours avant de reprendre sérieusement mes recherches, mais je ne saurais me reposer très longtemps, car sans mes petits cavernicoles, je m'ennuie!

De voorbereidende tweejarige cursus, in België candidatuur genoemd, was dus afgelopen; de studie voor het licentiaat en doctoraat zou beginnen:

Luik, 21. X. 1934. J'ai repris mes cours depuis une quinzaine, et, comme je l'avais prévu, mon Professeur m'a demandé de prendre comme sujet de ma thèse de Licence, „la faune cavernicole de Belgique”.

Luik, 7. V. 1935... Ma thèse avance; il est temps du reste car je dois la remettre tout au début de Juin. Elle comportera mon travail sur la 2e liste de grottes visitées (soit environ une centaine de pages à la machine) — un travail d'environ 70 pages sur les Coléoptères de nos grottes — les autres groupes que j'essayerai de réduire à une trentaine de pages — la série de mes travaux déjà publiés. Je plains sincèrement les membres du Jury s'ils doivent lire tout cela. Ce sera ma petite vengeance, bien innocente comme vous voyez, pour ce qu'ils m'ont fait transpirer.

Luik, 16. VII. 1935. J'ai défendu ma thèse Samedi dernier et ai été reçu Licencié en Sciences zool. avec la plus grande distinction. J'avais à coeur d'obtenir un beau résultat parce que ce n'était pas seulement une thèse que je défendais, mais le résultat de toute mon activité scientifique. Je suis heureux d'avoir réussi.

Vanaf herfst 1935 begon Leruth zich op het doctorexamen voor te bereiden en zijn proefschrift uit te werken.

Luik, 13. V. 1936... C'est le 22 mai prochain que je dois remettre ma thèse intitulée „La vie

dans le domaine souterrain et la faune cavernicole de Belgique” titre qui vous indique déjà que je me suis efforcé d'étudier la question d'une manière générale avant de parler du résultat de mes propres recherches.

Met beide praestaties, examen en thèse, oogstte Leruth in 1936 den grootsten lof. In 1937 werd hij benoemd tot „Aspirant du Fonds National de la Recherche scientifique”, en kort daarna bericht hij:

Hermalle, 6. I. 1938. Je viens de gagner une bourse de voyage et compte l'utiliser cet été pour effectuer une randonnée en Europe centrale, Roumanie et probablement Italie.

Dit plan werd inderdaad uitgevoerd. Leruth bezocht in 1938 en '39 verschillende Musea en laboratoria in Frankrijk en was vele maanden lang bij Chappuis in Rumenië, om de Rumeensche grottenfauna te bestudeeren. Het daar verzamelde materiaal is waarschijnlijk voor het grootste gedeelte onbewerkt gebleven. Want sedert 1 Sept. 1939 was Leruth onder de wapenen. Hij mocht het in druk verschijnen van zijn proefschrift²⁾ nog beleven, dat als een lijvig boekdeel op 't einde van 1939 of in 't begin van 1940 van Brussel uit verzonden werd. Over dit groote werk behoeft ik thans niet uit te weiden, ik verwijs naar hetgeen ik daarover in de Maand. Vergadering van 6 Maart l.l. (dit tijdschr. blz. 28) gezegd heb. Leruth's laatste brief aan mij is van 30. III. 1940. In Mei daarop volgende stierf de jonge, veelbelovende geleerde den dood voor 't vaderland.

Voor ons Genootschap en zijn orgaan heeft Leruth steeds veel gevoeld. Reeds na de eerste kennismaking met ons Maandblad schreef hij mij in October 1932: „J'ai bien reçu le numéro du *Natuurhistorisch Maandblad*; c'est une très belle revue et je serais enchanté d'y publier mes notes futures”. In September 1934 kwam hij voor den eersten keer kennis maken met ons Museum te Maastricht en werd er door onzen president met open armen ontvangen. In wetenschappelijke kringen van België had men in die dagen zijn talent nog niet ontdekt; de vriendelijke ontvangst in onzen kring was derhalve voor hem een aangename verrassing en bemoediging. Hij schreef mij daarover 28. IX. 1940:

J'ai été réellement très touché du charmant accueil que j'ai reçu à Valkenburg et à Maastricht, et la journée d'hier restera un excellent souvenir pour moi. Pour un jeune comme moi, abordant la science avec enthousiasme, rien n'est plus déconcertant que la froideur mêlée de condescendance avec laquelle les savants dits „officiels” nous accueillent le plus souvent; aussi la chaude sympathie avec laquelle j'ai été reçu là bas, est un de ces gestes qui ne s'oublient pas. Merci de tout coeur!

Later leerden hem ook zijn landgenooten beter kennen en waardeeren; de kolommen van de „Mededeelingen van het Koninklijk Natuurhistorisch Museum van België” en andere tijdschriften gingen voor hem open.

Hij splitste zijn bijdragen tot de kennis der onderaardsche fauna in drie séries: de voornaamste, de „Etudes biospéologiques“, verscheen te Brussel, de twee andere „Notes d'Hydrobiologie souterraine“ en „Contribution à l'étude de la faune endogée et saproxylophile“ in 't Bulletin de la Société royale des Sciences de Liège.

Dames en Heeren! De beroemde Spaansche bioloog Ramón y Cajal schreef op 't einde van zijn leven in een boek, dat voor de opleiding en oriëntering van jeugdige collega's bestemd is (1898), dat voor een natuuronderzoeker vijf eigenschappen onontbeerlijk zijn: een zelfstandig oordeel, weetgierigheid, onvermoeibare werkkraft, vaderlandsliefde en gezonde eierzucht. Ik denk dat uit mijn mededeelingen gebleken is, dat het ons ontvallen medelid Dr. Robert Leruth alle vijf bezeten heeft. De wetenschap van de biospeologie heeft veel, zeer veel aan hem verloren.

¹⁾ Omtrent zijn „collegejaren“ vernam ik naderhand van Prof. P. Maréchal te Luik, in een brief van 20. VIII. 1940 nog het volgende: „A l'athénée Royal de Liège, où je fus son professeur, il excellait en mathématiques et en sciences naturelles. J'eus le plaisir de l'initier à l'entomologie. Très épris de la nature, promeneur, campeur, il ne tarda pas à faire de la récolte des insectes le but essentiel de ses excursions. Si grande était son ardeur qu'il nous fallait la modérer, à tout moment, car il prenait trop sur ses nuits, pour la préparation et l'étude de ses captures, au détriment de sa santé! — La préhistoire aussi le tentait. Encouragé notamment par Monsr. Rutot, et trouvant en son excellent ami Jean Dambon un compagnon prêt à le seconder, il découvrit et étudia une station à Engihoul. Il prit ainsi, je pense, le goût d'explorer les grottes, à commencer par celles de Ramioul, non loin de là; vint l'idée d'y récolter toute une faune intéressante...“

²⁾ Eigenlijk is „proefschrift“ minder correct. Leruth zegt daaromtrent in een brief aan den heer Waage van 17. III. 1940: „... le mémoire que je viens de publier n'est pas, à proprement parler, ma thèse: j'ai bien présenté, comme thèse de doctorat, un travail sur ce sujet, mais le mémoire publié est beaucoup plus développé, et a été retravaillé pendant une année entière.“

EINE NEUE OSTASIATISCHE SPINIPHORA (PHORIDAE, DIPTERA)

von H. SCHMITZ S.J.

Aus Ostasien sind bisher zwei *Spiniphora*-Arten bekannt, *Sp. apicalis* Brues von Mindanao (Philippinen) und *Sp. atricostata* Schmitz von Tokio, Japan. Das Imperial Institute of Entomology, London, besitzt eine weitere noch unbeschriebene Art von der Halbinsel Malakka, von der mir drei Männchen vorliegen. Diese Art gehört wie *apicalis* Brues zur *bergenstammi*-Gruppe, kann aber mit *apicalis* nicht identisch sein, da sie in der Anordnung der Stirnborsten, der Beinfärbung und vermutlich auch im Bau des Hypopygs davon abweicht. Mit Rücksicht auf letzteres Merkmal nenne ich die Art:

Spiniphora genitalis n. sp.

Männchen: Stirn viel breiter als lang; am Seitenrand gemessen verhält sich die Länge zur Breite wie 2:4, Länge der Mediane gemessen

als 3:4. Färbung der Stirn schwarz oder braun, matt; ein schmaler Seitenstreif längs des innern Augenrandes ist heller, ebenso das ganze Gesicht unterhalb des Stirnvorderrandes (also Fühlergruben, Wangen, Backen). Supraantennalen ein Paar, nur halb so stark wie die übrigen Stirnborsten, nahe beisammen vorn auf dem Stirnvorsprung, dicht dahinter ein meist halbverkümmertes zweites Paar, und nahe hinter diesem die schräg nach oben, hinten und aussen gerichteten Antialen, die man ihrer Stellung wegen leicht für ein besonderes Supraantennalenpaar halten kann. Die Anordnung der Stirnborsten hat folgende ungewöhnliche Form (o = Ozellaren, s = Supraantennalen):

$$\begin{array}{ccccccc} 1_3 & & o & o & & 1_3 & \\ 1_2 & & & & & & 1_2 \\ & & 1_1 & po & po & 1_1 & \\ & & & & & & anan \\ & & & & & & ss \end{array}$$

Während bei den verwandten Arten die Präozellaren (po) mit den Mediolateralen (1_2) eine nach vorn konvexe Querreihe bilden, sind sie hier so weit nach vorn gerückt, dass sie mit den Anterolateralen (1_1) in einer geraden Querreihe stehen. Entsprechend sind die Antialen (an) aus der vordern Querreihe ganz herausgerückt und in die Nächste Nähe der Supraantennalen versetzt. — Obere Postokularborste schwach, untere kräftig; die ihr vorhergehenden unteren Postokularzilien nicht wesentlich länger als die weiter oben stehenden. Drittes Fühlerglied gross, konisch; etwa so lang wie der Abstand von den Antialen bis zu den Ozellarborsten, nach dem Eintrocknen in der obern Hälfte etwas abgeplattet, braun; Arista dorsal, doch unfern der Spitze eingelenkt, etwas über doppelt so lang wie das 3. Fühlerglied, sehr fein pubeszent. Taster nicht vergrößert noch angeschwollen, etwa doppelt so lang wie in der Mitte breit, gelbbraun oder ein wenig verdunkelt; normal beborstet, die meisten Borsten nicht länger als die maximale Tasterbreite, nur die Spitzenborste etwas länger.

Thorax heller oder dunkler braun, mit brauner Feinbehaarung und zwei Paar Dorsozentralen, das hintere Paar fast so weit wie die äusseren der vier gleichen Schildchenborsten von einander entfernt, das vordere Paar etwas näher beisammen, nicht weniger kräftig. Pleuren braun, nach unten zu heller werdend, Mesopleuren nackt.

Abdomen nach hinten verschmälert, oben tiefschwarz und ganz matt, nur der erste Tergit auf der Vorderhälfte heller, alle Tergite mit gelblichem Hintersaum; der zweite und sechste Tergit verlängert. Behaarung kurz und undicht, längs des Seitenrandes des 2. Tergits eine dichte Reihe abstehender steifer, nicht langer Haare; am Hinterrand des 6. längere Haare. Bauch hellfarbig. — Hypopyg verhältnismässig gross, von oben gesehen so breit wie das 6. Segment, rundlich, mehr braun als schwarz und besonders nach vorn zu heller, mit geringem bis deutlichem Glanz. Obwohl im